

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Analiza o korišćenju “Kos Giro”

D e c e m b a r 2 0 1 3

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Analiza o korišćenju “Kos Giro”

IZDAVAČ © Centralna Banka Republike Kosovo
Departman Platnih Sistema
Ul.Garibaldi, 33, Prishtina 10000
Tel: ++381 38 222 055
Fax: ++381 38 244 410

INTERNET STRANICA www.bqk-kos.org

ELEKTRONSKA ADRESA paymen.tsystems@bqk-kos.org

UVOD

Jedan od ciljeva navedenih u Strateškom Planu Centralne Banke Republike Kosova (CBK) je obezbeđivanje razvoja savremenih međubankarskih sistema u Republici Kosovo i efikasno pružanje bankarskih usluga klijentima CBK. Departman Platnih Sistema (DPS) u CBK je konstantno usmeren prema razvoju novih oblika plaćanja, sa ciljem da ponudi klijentima alternativne oblike plaćanja, uvek imajući u vidu da novi oblici plaćanja budu napredniji i u skladu sa međunarodno prihvaćenim standardima.

Deo ovih razvoja u okviru DPS takođe je pružanje šeme plaćanja poznatu kao Kos Giro, koja je efikasan oblik za obavljanje određenih kategorija plaćanja. Prema šemi, fakturisti kao: preduzeća javnih usluga, javne ustanove (Carinska Služba, Kosovska Agencija za Imovinu, itd), osiguravajuća društva i druga preduzeća, uključuju standardizovani formular plaćanja na donjem delu svakog računa koji oni šalju svojim klijentima .

U ovom dokumentu su detaljno analizirani razvoji ove šeme plaćanja, pokušavajući da se što preciznije analizira njen razvoj tokom godina, odražavajući izazove a istovremeno i faktore koji su uticali na porast njene upotrebe, koji je već veoma važan deo elektronskog međubankarskog sistema (EMS), predstavljajući jednu od najvećih šema ovog sistema, koja nastavlja da radi sa visokim nivoom bezbednosti i pouzdanosti za svoje korisnike .

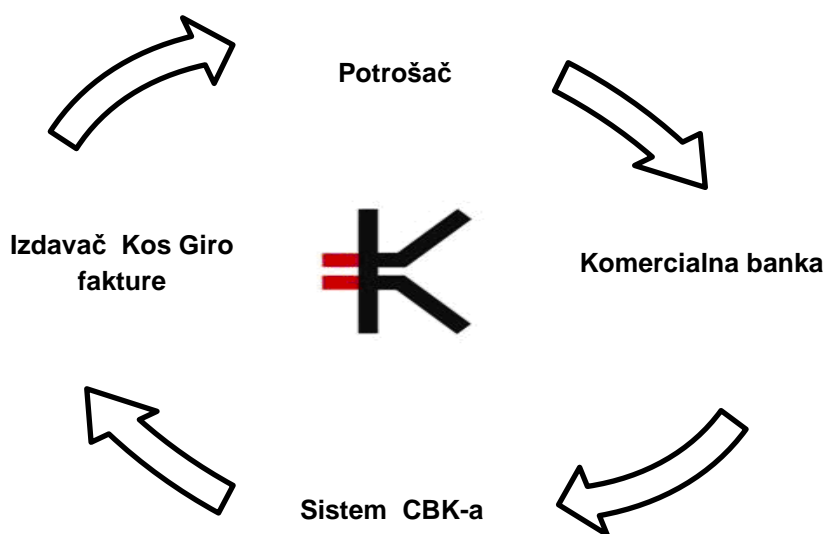
DPS i u buduće namerava da u bliskoj saradnji sa javnim institucijama, komercijalnim bankama, preduzećima javnih usluga i drugim učesnicima u ovoj šemi, nastavi njen razvoj, sa glavnim ciljem povećanja uplata u elektronskoj formi ili preko bankovnih računa, u cilju smanjenja gotovinske isplate iz bezbednosnih razloga i efikasnosti .

Šema Kos Giro

Centralna Banka Republike Kosovo (CBK) poseduje i upravlja jedinim sistemom medjubankarskih plaćanja na Kosovu poznat kao Elektronski Sistem Međubankarskog Kliringa Sistema (ESMK). ESMK je integrisan sistem plaćanja u kojem je uključeno nekoliko šema kao za plaćanja velikih vrednosti, kao i ona sa nižim vrednostima .

Među ciljevima Departmana Platnih Sistema (DPS) je obezbeđivanje sigurnog i stabilnog sistema plaćanja, istovremeno ciljajući razvoj novih oblika plaćanja, sa posebnom pažnjom na elektronska plaćanja. Među mnogim razvojem koji su pratili ESMK u toku godina jeste i stvaranje šeme Kos Giro, koja omogućava korisnicima plaćanje za određene usluge sa standardizovanom fakturom.

Slika 1. Funkcionisanje Šeme Kos-Giro

Slika 1 prikazuje način rada šeme Kos Giro. Izdavač fakture (javna preduzeća ili drugi učesnici u šemi), dostave Kos Giro račun svojim klijentima koji potom obavljaju platni nalog u bilo kojoj komercijalnoj banci (preko računa ili gotovinom). Komercijalne banke preko ESMK šalju prikupljene platne naloge banci u kojoj izdavač računa drži račun, koja onda prenese sredstva na račun izdavača računa. Ceo proces je automatizovan i obavlja se na veoma efikasan način.

Račun Kos Giro

Kos Giro račun je projektovan da se koristi od strane izdavača računa, dužnika, i finansijskih institucija. Posebna pažnja je posvećena automatskoj obradi velikih razmera, naročito od strane finansijskih institucija. Automatska obrada velikih razmera postavlja određene podatke u formularu, posebno u delu koji se dostavlja/isporučuje .

Kos Giro račun je standardizovani dokument koji se sastoji od dva dela: kupona plaćanja i kupona koj se vraća potrošaču. Ovi računi sadrže podatke o isplati u njihovom " bar kodu ". Ovaj " barkod " se očitava preko " barkod " čitača kod šlatera banaka i plaćanja se automatski obrađuju od strane banke.

Slika 2. Kos Giro Račun (verzija 1.3)

The image shows a Kos Giro payment slip form. At the top left is the Kos Giro logo and the instruction: "Ju lutem shkëputeni këtë pjesë / Molimo vas pocepate ovaj deo / Please retain this stub". The main title is "Kos-giro". Below it, there are fields for "Shuma / Izons / Amount" in Euro and Cent, and "Prej / Ilogarisë së bankës / Od ziro racuna / From bank account". There are also fields for "Prej / Od / From", "Emri / Ime / Name", "Adresa / Adresa / Address", and "Vendi / Mesto / Place". A signature line is labeled "Nënshkrimi / Potpis / Signature". At the bottom, there are fields for "Për / Za / To" and a barcode area. The form includes instructions in multiple languages: "Ju lutem mos shkruani në hapsirën më poshtë / Ne pisi u donju površinu / Please do not write in this space below please do not fold".

Osim verzije 1.3 računa Kos Giro, na zahtev preduzeća učesnica u šemi su takođe dizajnirane i dve druge verzije: verzija 1.4 i 1.5.¹

Razvoj šeme Kos Giro

Bezbedno i efikasno funkcionisanje Elektronskog Sistema Medjubankarskog Kliringa (ESMK) je rezultirao povećanjem broja i vrijednosti transakcija obrađenih kroz ovaj sistem. Istovremeno, broj i vrednost plaćanja Kos Giro šeme su porasli uz rast kompanija koje koriste ovu šemu .

¹ Verzije Kos Giro računa su objavljane na zvaničnoj stranici CBK-a : <http://www.bqk-kos.org/?cid=3.59.61>

Tabela 1. Broj i vrednost medjubankarskih transakcija Kos Giro

Godina	Broj	Vrednost (euro)
2009	377,460	671,649,728.54
2010	419,329	734,367,963.86
2011	496,197	871,170,119.17
2012	543,338	892,130,912.76
2013 (Oktobar)	567,228	742,496,617.00

izvor: CBK

Tabela 1 prikazuje broj i vrednost medjubankarskih transakcija obavljenih preko šeme Kos Giro. Iz podataka prikazanih u tabeli može se zaključiti za kontinuirani nastavak rasta, kao broja tako i vrijednosti transakcija šeme Kos Giro .

Povećanje broja transakcija Kos Giro u 2010 u odnosu na 2009 je bio oko 11 % , dok je njihova vrednost povećana za 9,3% . Takođe, trendovi rasta su bili karakteristični i za 2011 godinu, tokom ove godine broj transakcija je povećan za 18,3%, dok je njihova vrednost povećana za 18,6%. Tokom 2012 broj Kos Giro transakcija porastao je za 9,5%, dok je njihova vrednost imao imal sporiji rast od oko 2,4 %.

Tabela 2. Broj i vrednost Kos Giro transakcija u okviru banke

Godina	Broj	Vrednost(euro)
2010	151,522	101,791,642.34
2011	190,794	288,675,984.93
2012	175,746	294,146,975.00
2013 (Oktobar)	132,772	242,568,551.64

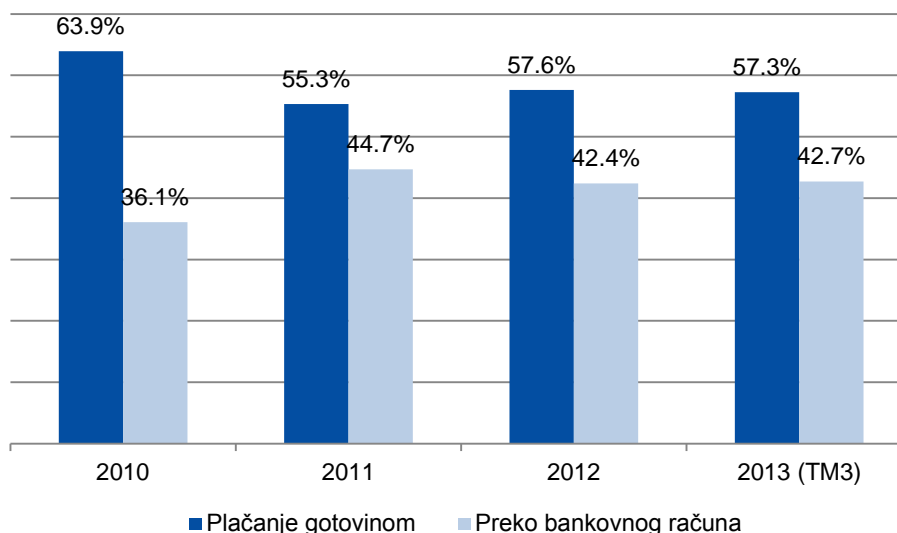
Izvor: Komercijalne banke

Tabela 2 prikazuje podatke o broju i vrednosti Kos Giro uplata u okviru banke na osnovu kvartalnih izvještaja poslovnih banaka poslatih poslatih CBK-u, na osnovu metodologije za izveštavanje instrumenata plaćanja. Od prijavljenih podataka vidljivo je da je u 2011 godini broj Kos Giro transakcija unutar banke povećan za oko 25,9 % , dok je trend povećanja vrednosti tih transakcija bio oko 183 % . U 2012godini, broj transakcija Kos Giro u okviru banke je opao za 7,9%, dok je njihova vrednost neznatno porasla za oko 1,9 % .

Način izvršenja Kos Giro plaćanja

Kos Giro šema omogućava plaćanje na dva načina: preko bankovnog računa i gotovine. Bez obzira na koji način klient plaća, on mora da ima fakturu izdatu od strane odgovarajuće kompanije .

Slika 3. Kos Giro transakcije prema načinu plaćanja

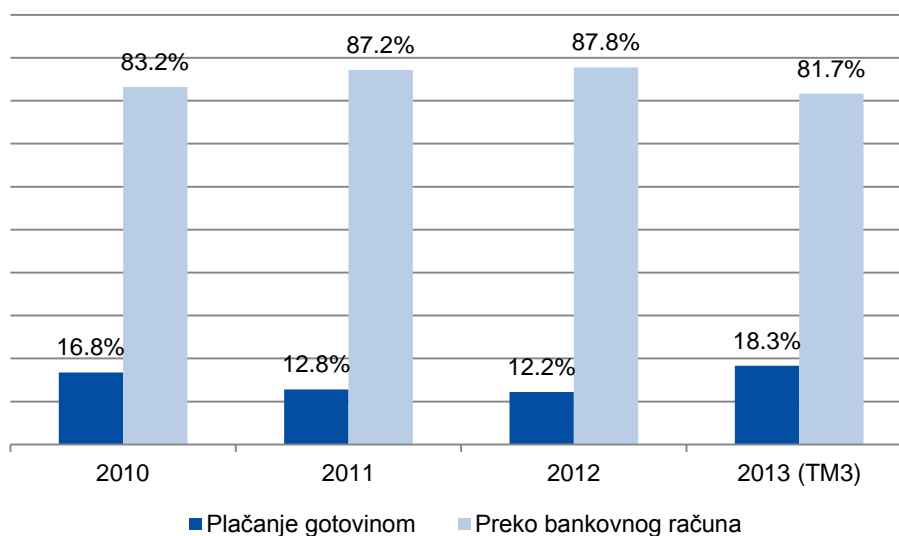
Izvor : Komercijalne banke

Na slici 3 prikazani su podaci o Kos Giro plaćanjima po kanalima obavljanja ovih isplata. Slika pokazuje da u 2010, broj Kos Giro plaćen u gotovini čini oko 64 % od ukupnog broja Kos Giro plaćanja, dok su oni plaćeni preko računa iznosili oko 36 % od ukupnog broja

U 2011 se zaključuje pad učešća Kos Giro uplata gotovinom nasuprot onih plaćenih preko računa. Tokom 2011 broj Kos Giro plaćanja u gotovini čini oko 55 % od ukupnog broja Kos Giro uplata, dok su ona plaćena preko računa iznosila oko 45 % od njihovog ukupnog broja. Čak i u 2012 učešće je bila skoro ista, sa blagim povećanjem učešća Kos Giro plaćenih u gotovini ove godine koji čini oko 57,6 % od ukupnog broja Kos Giro uplata, dok oni koji su plaćeni preko bankarskog računa iznosila oko 42,4%. Zajednički cilj finansijskih institucija u zemlji je smanjenje broja gotovinskih isplata i promovisanje alternativnih naprednih oblika plaćanja..

Dok je na slici 3 prikazano učešće broja transakcija prema načinu plaćanja Kos Giro, na slici 4 pokazana je vrednost učešća Kos Giro transakcija prema kanalu plaćanja .

Slika 4. Giro transakcija prema načinu plaćanja

Izvor : Komercijalne banke

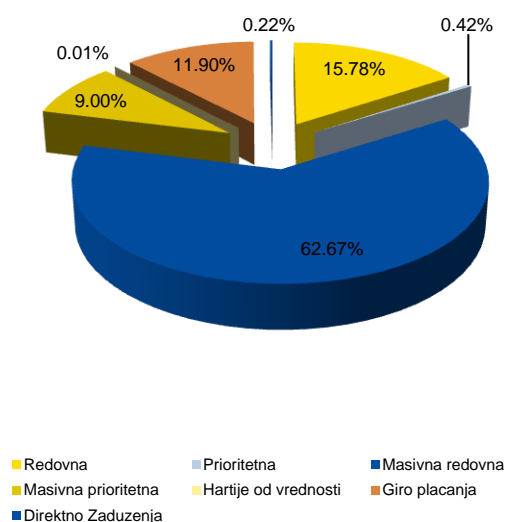
Slika pokazuje da u 2011 godini, plaćanja Kos Giro u gotovini čine samo 17 % od ukupne vrednosti Kos Giro uplata, dok su ona plaćena preko bankovnih računa iznosila oko 83% njihove vrednosti. Tokom 2011 i 2012 godine, vrednost Kos Giro plaćanja u gotovini je skoro ista za svaku godinu, dok je u 2011 njihova vrednost činila oko 12,8 % od ukupne vrednosti Kos Giro plaćanja, ova vrednost je u 2012 godini neznatno smanjena i iznosila je oko 12,2 %. Vrednost Kos Giro plaćanja preko bankovnih računa u 2011 godini je iznosila oko 87,2 % od ukupne vrednosti Kos Giro uplata, dok su u 2012 godini ove isplate iznosile oko 87,8 % od ukupne vrednosti Kos Giro uplata.

Iz podataka prikazanih na slikama 3 i 4 može se zaključiti da dominiraju Kos Giro isplate isplaćena u gotovini u odnosu na ona plaćena preko računa, a Kos Giro plaćanja plaćena preko računa dominiraju po vrednosti u odnosu na ona plaćena u gotovini. Važno je da svi učesnici šeme Kos Giro i dalje nastave njihovo angažiranje sa ciljem promovisanja bezgotovinskih Kos Giro isplata u cilju smanjenja transakcija u gotovini.

Učešće Kos Giro plaćanja u ESMK

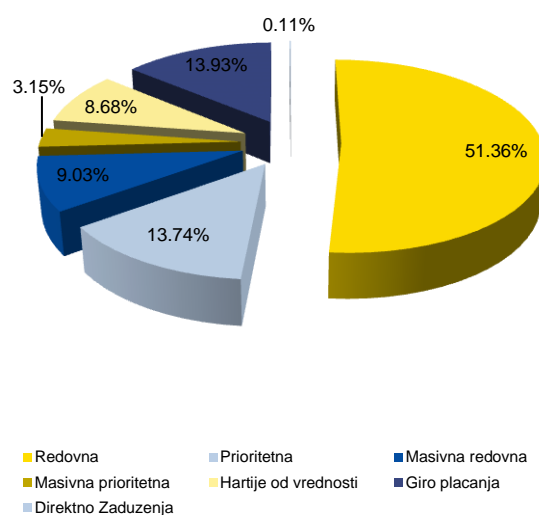
Elektronski Sistem Međubankarskog Kliringa (ESMK) je integrisani sistem za plaćanje, koji u sebi uključuje nekoliko šema za plaćanje, a jedna od tih je i Kos Giro šema. Tokom godina ova šema je povećala učešće u okviru ESMK-u i sada predstavlja jednu od najvažnijih učesnika platnog sistema. U sledećim slikama predstavljeni su učešće broja i vrednosti Kos Giro u ESMK za prvu polovinu 2013 godine. Što se tiče broja, Kos Giro uplate su na trećem mestu sa 11,9% (posle masivnih redovnih i pojedinačnih normalnih plaćanja), dok su u pogledu vrednosti, drugi učesnik po veličini sa 13,93 % (nakon redovnih plaćanja).

Slika 5. Učešće transakcija (broj)

Izvor: CBK

Slika 6. Učešće transakcija (vrednost)

Izvor: CBK

Zaključak

Analizom podataka u ovom izveštaju, zaključuje se kontinuirani porast korišćenja Kos Giro šeme za plaćanje, što je rezultat efikasnosti i bezbednosti koju pruža ova šema, kao i od kompanija učesnica, takođe i od drugih potencijalnih preduzeća koja se mogu priključiti ovoj šemi a.

Uprkos visokom trendu rasta, Kos Giro šema i dalje pruža mogućnosti za rast, kao od kompanija učesnica, kao i iz drugih potencijalnih kompanija koje mogu biti priključene šemi. CBK kao regulator, komercijalne banke i kompanije učesnice u šemi treba da nastavei svoju posvećenost sa ciljem daljeg širenja ove šeme, korišćenjem e-bankinga za obradu Kos Giro transakcija.²

U cilju sve veće upotrebe šeme Kos Giro, CBK je u kontinuitetu održala sastanke sa aktualnim učesnicima i potencijalnim drugim učesnicima, kako bi raspravljali o idejama ili problemima kojima se oni suočavaju, i kao rezultat ovih sastanaka, ova šema se kontinuirano razvijala i takođe je dizajnirana i druga verzija računa Kos Giro (v 1.5) koja smanjuje troškove štampanja ovih računa.

U nastavku komercijalne banke i kompanije koje učestvuju treba da obrate pažnju promovisanje plaćanja Kos Giro preko elektronskih načina u cilju povećanja efikasnosti i efektivnosti, a to će istovremeno takođe uticati na klijente u upotrebi Kos Giro plaćanja, jer bi im štedila vreme i istovremeno uticala na smanjenje njihovih troškova.

² U tom pogledu, jasan je rast Kos Giro za Carinu Kosova, koja je razvila sistem " ASICUDA " u dva modula: obradu Kos Giro-a carine na šalterima banaka i preko e – banking usluge